

بررسی مقایسه‌ای نظم جویی شناختی هیجان و پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری در دوره پاندمی کرونا

محسن لطفی^۱، سارا حقیقت^۲، کبری علیان^۳، علی رضایی^۴

^۱ کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه خوارزمی، تهران

^۲ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمیار (نویسنده مسئول)

^۳ کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمیار

^۴ کارشناس ارشد مکانیک آموزش و پرورش پاکدشت

چکیده

این پژوهش با هدف مقایسه نظم جویی شناختی هیجان و پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری اجرا شد. روش تحقیق از نوع علی مقایسه‌ای بود. جامعه آماری پژوهش کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه اول و دوم شهرستان پاکدشت در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند. نمونه پژوهش ۱۳۰ نفر از این دانش آموزان (۶۵ نفر آموزش مجازی) و (۳۰ نفر آموزش حضوری) بود، که به صورت نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند و در ابزارهای پژوهش عبارت بودند از: پرسش‌نامه نظم جویی شناختی هیجان (۲۰۰۶)، پرسش‌نامه پرخاشگری باس و پری (۱۹۹۲). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل واریانس چند متغیره و آزمون t مستقل و به کمک نرم افزار SPSS نسخه ۲۵ استفاده شد. نتایج تحقیق نشان دادند که نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش حضوری بیشتر از آموزش مجازی بود. همچنین میزان پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش مجازی بیشتر از آموزش حضوری بود ($P < 0.05$). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت شرایط همه‌گیری کرونا ویروس و آموزش مجازی باعث مشکلات روان شناختی در دانش آموزان می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: نظم جویی شناختی هیجان، پرخاشگری، کیفیت خواب، آموزش غیر حضوری

مقدمه

کووید ۱۹ از شهر ووهان چین در نوامبر سال ۲۰۱۹ شروع شد و تا مارس ۲۰۲۰ در سراسر جهان پخش شد. سازمان بهداشت جهانی^۱ کووید-۱۹ را به عنوان یک نگرانی بین المللی و وضعیت اضطراری برای بهداشت عمومی در ۳۰ ژانویه ۲۰۲۰ اعلام کرد و در ۱۱ مارس ۲۰۲۰ آن را یک بیماری همه گیر خواند (کاسینوتا و وانلی، ۲۰۲۰) فیوریلو و گوروود^۲ (۲۰۲۰) و همچنین هولمز^۳ و همکاران (۲۰۲۰) اشاره کردند با توجه به تأثیرات ناشی از حوادث فاجعه بار استرس زا مانند بلایای طبیعی، زلزله یا سونامی، همه گیری ها یا حتی جنگها و درگیری های بزرگ بین المللی، عواقب آن بر سلامت روان و بهزیستی روان مردم افزایش خواهد یافت و باعث تغییر سبک زندگی میلیون ها نفر در سراسر جهان شده است. با توجه به اینکه این ویروس بسیار مسری است و ممکن است از طریق تماس نزدیک بین افراد منتقل شود، سیاست های بهداشت عمومی به طور کلی توصیه می کند، فاصله با افراد دیگر ، اجتناب از فضای کم و جمع شدن به عنوان اقدامات پیشگیرانه باشد (ادهیکاری^۴ و همکاران، ۲۰۲۰؛ ساهو، ۲۰۲۰). لذا در اکثر کشورها، دولت با اقدامات سختگیرانه ای برای جلوگیری از شیوع بیشتر ویروس، وضعیت اضطراری اعلام کرد و اقداماتی شامل بستن مرزها، تعليق مدارس و دانشگاهها، توقف پروازها، ممنوعی اجتماعات، قرنطینه و سایر موارد را به اجرا گذاشت(هايدر و آل-سلمان، ۲۰۲۰). بنابراین، تقریباً ۱۲۰ کشور یادگیری حضوری را متوقف کرده‌اند و بیشتر سیستم آموزش عالی از طریق آموزش غیرحضوری و الکترونیکی کار می کند (آزی-هاک و شمیس، ۲۰۲۰^۵؛ شهزاد^۶ و همکاران، ۲۰۲۰الف و ب). شیوع این همه گیری بخش‌های مختلف جامعه را تحت تأثیر قرار گرفته است و آموزش نیز از این قاعده مستثنی نیست. مدارس و موسسات آموزش عالی بیشترین آسیب را دیدند (هايدر و آل-سلمان، ۲۰۲۰^۱) و آموزش حضوری نیز به شدت تهدید شده است. همین امر باعث بزرگترین اختلال در تاریخ سیستم های مختلف آموزش شده است ، این تأثیر جهانی بر فراغیران و معلمان در سراسر جهان ، از مدارس ابتدایی تا متوسطه ، مؤسسات آموزش و آموزش فنی و حرفه ای (TVET) ، دانشگاه ها ، آموزش بزرگسالان و مؤسسات توسعه مهارت آشکار شده است. تا اواسط آوریل ۲۰۲۰ ، ۹۴ درصد از فراغیران در سراسر جهان تحت تأثیر همه گیری این ویروس ، به نمایندگی از ۵۸,۱ میلیارد کودک و جوانان ، از آموزش مقدماتی تا عالی ، در ۲۰۰ کشور جهان متأثر از این امر بوده اند(پرهوده و پرهوده، ۱۴۰۰^۷).

بنابراین، کودکان و نوجوانان زیادی از مدرسه خارج شدند و در نتیجه بسیاری از آنها وقت بیشتری را با استفاده از وسایل الکترونیکی برای انجام تکالیف مدرسه به عنوان بخشی از یادگیری، برقراری ارتباط با همسالان یا بازی های ویدئویی می -

^۱. Covid-19^۲. World Health Organization^۳. Cucinotta & Vanelli.^۴. Fiorillo and Gorwood.^۵. Holmes.^۶. Adhikari.^۷. Sahu.^۸. Azzi-Huck and Shmis.^۹. Shahzad.^{۱۰}. Haider& Al-Salman.

گذارند (پراتیوی^{۱۱} و همکاران، ۲۰۲۰). در حالی که، کودکان سن مدرسه (۶ تا ۱۲ ساله) برای اینکه به محرکات فکری واکنش نشان دهند و یا وظایف یادگیری را انجام دهند به توانایی‌های فکری یا شناختی نیاز دارند (یوسف، ۲۰۱۱^{۱۲}). ویژگی‌های کودکان و نوجوانان در سنین مدرسه بیشتر اعمالی مانند بازی، جابجایی، حرکت، کار و مشارکت در گروه و تمرین مستقیم است. علاوه بر این، کودکان در سنین مدرسه به مصرف مواد مغذی مقوی، ورزش، محیط سالم و استراحت کافی احتیاج دارند (پراتیوی و همکاران، ۲۰۲۰).

در حال حاضر، آموزش مجازی، دانش آموzan، کارکنان دانشگاهی و حتی مهارت‌های حرفه‌ای افراد را از طریق اینترنت افزایش می‌دهد (ادامز، سامینتونو، محمد و نور، ۲۰۱۸^{۱۳}؛ چوپرا، مادان، جایسین و بهاسکار، ۲۰۱۹^{۱۴}). بنابراین، این امر باعث افزایش استفاده از یادگیری غیر حضوری و الکترونیکی در سطح جهانی می‌شود (ینجین، کاراهوکا و کاراهوکا^{۱۵}؛ ۲۰۱۰^{۱۶}، چن، ۲۰۱۱^{۱۷}).

یادگیری الکترونیکی و غیرحضوری به عنوان ارائه یادگیری از طریق فناوری و اینترنت توصیف می‌شود (گروس و گارسیا-پنالوو، ۲۰۱۶^{۱۸}؛ هونگ، تایی، هوانگ، کائو و چن، ۲۰۱۷^{۱۹}؛ الجوارنه، ۲۰۲۰^{۲۰}). در این میان، دوره‌های غیرحضوری و آنلاین گستردگی به عنوان پیشرفت قابل توجهی در آموزش عالی شناخته شده است که میلیون‌ها نفر از دانشجویان و دانشآموzan از مزایای آن استفاده می‌کنند و مهارت موجود را خود ارتقاء می‌بخشند (گوپتا و گوپتا، ۲۰۲۰^{۲۱}). با این وجود، روی آوردن دانش آموzan به آموزش غیرحضوری و مدل یادگیری الکترونیکی منجر به استفاده طولانی مدت از ابزارهای یادگیری الکترونیکی دیجیتال از جمله تلفن‌های هوشمند، لپ‌تاپ‌ها و تبلت‌های آی‌پد شد که در نهایت بر بسیاری از جنبه‌های روانشناسی و بهزیستی روانشناسی آنها تأثیر منفی گذاشته است (هایدر و آل‌سلمان، ۲۰۲۰). کار (۲۰۰۰^{۲۲}) معتقد بود که در ک دانش آموzan از یادگیری آنلاین به دلیل تجربیات گذشته منفی بوده است که منجر به ترک تحصیل زیاد و انگیزه کم دانش آموز می‌شود (مالتبی و ویتل، ۲۰۰۰^{۲۳}).

در شرایط آموزش مجازی، شامل کم تحرکی، عدم ارتباط با همسالان، انزوا و قرنطینگی اجباری که ناشی از همه گیری کووید-۱۹ است، سلامت هیجانی و نظم‌جویی شناختی هیجان^{۲۴} گراگیران به عنوان عامل اصلی و بسیار مفید در اجرای موفقیت‌آمیز روش‌های آموزش مجازی و از راه دور مدارس که در آن روابط حضوری معلم و دانش آموز تضعیف می‌شود،

^{۱۱}Pratiwi,^{۱۲}Yusuf^{۱۳}Adams, Sumintono, Mohamed, Noor.^{۱۴}Chopra, Madan, Jaisingh. Bhaskar^{۱۵}Yengin, Karahoca, Karahoca^{۱۶}Chen.^{۱۷}Gros, García-Peñalvo.^{۱۸}Hong, Tai, Hwang, Kuo, Chen^{۱۹}Aljawarneh^{۲۰}Gupta, Gupta^{۲۱}Carr S.^{۲۲}Maltby & Whittle.^{۲۳}Cognitive emotion regulation

می توان به حساب آورد(شیا و بیدجرانو^{۱۲}؛ فرناندز کراز^{۱۳} و همکاران، ۲۰۲۰). نظم جویی هیجان فرایندی است که از طریق آن افراد هیجان های خود را به صورت هشیار یا ناهشیار تعديل می کنند تا به طور مناسب به تقاضاهای متوجه محیطی پاسخ دهند(حسنی^{۱۴}، ۲۰۱۰). مفهوم نظم جویی شناختی هیجان، به مدیریت شناختی اطلاعات ورودی برانگیزاننده کننده هیجانی و بخش شناختی مقابله در برابر محرک ها و تجارب هیجانی ناخوشایند اشاره دارد. بنابراین، نظم جویی شناختی هیجان مسأله ای مهم در رابطه با سلامت روانی فرض می شود(گارنفسکی و کرایج^{۱۵}، ۲۰۰۶). روند نظم جویی شناختی هیجانی می تواند برای برخی از افراد دشوار باشد، به ویژه پس از اینکه آنها اتفاقات استرس زای خاصی را تجربه کرده اند، تا جایی که یک حلقه معیوبی از استرس و هیجان ایجاد می شود (استیکلبروک، بودن، کیلینجان، ریجندرز و وان بار^{۱۶}، ۲۰۱۶) و این نظم جویی هیجانی، از طریق ارزیابی شناختی، به فرد امکان می دهد رفتار خود را مطابق با اهداف درک شده سازگار کنند. در واقع، نظم جویی هیجان بر فرآیندهای شناختی درگیر در یادگیری تأثیر می گذارد، از انگیزه گرفته تا پردازش اطلاعات، ایجاد ارتباطات معنادار بین محتواهای جدید و دانش قبلی و البته استفاده از اطلاعات یا نمایش آنچه از طریق آزمون ها و امتحانات آموخته شده است (فرناندز^{۱۷}، ۲۰۱۵). راهبردهای نظم جویی شناختی استفاده شده توسط دانش آموزان ، در حالی که درک مثبتی از وضعیت زندگی و یادگیری جدید خود داشته باشند، به آنها امکان مقابله سازگارانه و عملکردی مناسب با حوادث ناشی از همه گیری، ازدواج اجباری و تعطیلی مدارس را می دهد (فرناندز کراز و همکاران، ۲۰۲۰). افرادی نظم جویی هیجان بالا یا توانایی برای به تعویق اندختن ارضای فوری نیازها دارند، در مهار افکار، نظم جویی هیجانها و بازداری تکانه ها از افراد با خود نظم جویی ضعیف عملکرد بهتری دارند (دی ریدر، دبویر، بکر و هفت^{۱۸}، ۲۰۱۱). یکی از متغیرهای مهم که می تواند نقش مهمی در نظم جویی هیجانی در پاسخ به حوادث تنش را در دوران قرنطینه خانگی مرتبط با پاندمی کووید ۱۹ بازی کند پرخاشگری است. پرخاشگری^{۱۹} می تواند ناشی از عدم توانایی افراد در نظم جویی شناختی هیجان باشد و به عنوان یک راهبرد ناکارآمد مدیریت هیجانها در پاسخ گویی به حوادث استرس زا و اتفاقات ناگوار محسوب گردد (گارنسکی، کوپمن، کرایج و کیت^{۲۰}، ۲۰۰۹). پرخاشگری می تواند به صورت مستقیم و غیرمستقیم صورت گیرد. پرخاشگری مستقیم، رفتاری است که اثر منفی مستقیمی به صورت فیزیکی یا کلامی بر بهزیستی قربانی داشته باشد. اما پرخاشگری غیرمستقیم، رفتاری است که به صورت غیرمستقیم (مانند غیبت کردن و شایعه پراکنی)، موجب صدمه و آسیب به روابط اجتماعی می گردد (گارنسکی-سانچو، سالگائرو و فرناندز-بروکال^{۲۱}، ۲۰۱۶). رفتار پرخاشگرانه اثرات منفی نه تنها در قربانیان، بلکه در متجاوزان ایجاد می کند. دانش آموزانی که رفتارهای پرخاشگرانه بالایی دارند، میزان بالایی از ناسازگاری روان شناختی^{۲۲}، عملکرد تحصیلی^{۲۳} پایین، غیبت از مدرسه، دخالت در اعمال

^{۱۲} Shea and Bidjerano^{۱۳} Fernández Cruz^{۱۴} Hasaní^{۱۵} Garnefski and Kraaij^{۱۶} Stikkelbroek, Bodden, Kleinjan, Reijnders and van Baar^{۱۷} Fernández^{۱۸} De Rider, De Boer, Baker & Van Hooft^{۱۹} Aggression^{۲۰} Garnefski, Koopman, Kraaij & Cate^{۲۱} García-Sancho, Salguero & Fernández-Berrocal.^{۲۲} psychological maladjustment

بزهکاری^{۳۶}، سوء مصرف مواد^{۳۷} و مشکلات روانی^{۳۸} از جمله افزایش سطح افسردگی^{۳۹} را نشان می دهند (مفتی، ۲۰۰۶^{۴۰}؛ گارسیا-سنچو، سالگورو و فرناندز-بروکال، ۲۰۱۴^{۴۱}).

حال با توجه به وضعیت همه گیری و به دلیل اینکه حرکت روان از محیط آموزش متعارف حضوری به یادگیری غیرحضوری و مجازی نمی تواند یک شبه اتفاق بیفتد و این تحول سریع در این مرحله با موانع و چالش های مختلفی در ارتباط است (کرافورد، باتلر-هندرسون، رودولف و گلواتز، ۲۰۲۰^{۴۲}). اثرات نامطلوبی آموزش مجازی و شرایط قرنطینگی ممکن است در دانش آموزان و وضعیت تحصیلی آن ها داشته باشد، لازم است به سلامت روان این گروه بیشتر توجه بیشتری شود و عوامل روانشناسی که ممکن است سبب افزایش پریشانی در طی این دوره آموزش مجازی شود، مورد شناسایی قرار گیرد و اثرات این روش یادگیری بر فراگیران مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد. لذا، با توجه به موارد فوق الذکر، این مطالعه به دنبال پاسخ گویی به این سؤال است که آیا نظم جویی شناختی هیجان و پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری تفاوت دارد؟

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه گیری

روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع علی- مقایسه ای بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دبیرستان های متوسطه دور دوم کارداش و فنی شهرستان پاکدشت در نیم سال دوم تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بود. در پژوهش های از نوع آزمایشی و علی - مقایسه ای حجم نمونه حداقل ۳۰ نفر در هر گروه توصیه می شود (دلاور، ۱۳۸۷). از بین آن ها ۱۳۰ نفر به عنوان نمونه به صورت نمونه گیری در دسترس انتخاب و با توجه ملاک های ورود و خروج به صورت تصادفی به دو گروه تقسیم شدند به طوری که ۶۵ نفر از آن ها به آموزش حضوری دریافت کرده بودند و ۶۵ نفر نیز به صورت مجازی، آموزش دریافت کردند، ملاک های ورود به مطالعه شامل، نبود مشکلات روان شناختی و سابقه مصرف مواد مخدر (با استفاده از پرونده تحصیلی و مصاحبه اولیه)، نداشتن بیماری های جسمی شدید و محدود کننده، و ملاک های خروج شامل تمایل نداشتن به شرکت در مطالعه و تکمیل ناقص پرسشنامه ها بودند. به دلیل شرایط پاندمی کرونا و رعایت فاصله گذاری اجتماعی، پژوهشگران با مراجعه به دبیرستان های کار دانش و فنی دخترانه و پسرانه شهرستان پاکدشت و ارائه مدارک پزشکی دال بر عدم ابتلا پژوهشگر بر کووید ۱۹ و با توضیح اهداف و ماهیت پژوهش برای مديران و مسئولان مدرسه، ضمن کسب اجازه انجام پژوهش با رعایت فاصله لازم و پرهیز از گفتگوهای رود رو، پرسشنامه ها به صورت فردی در اختیار دانش آموزان قرار گرفت. قبل از توزیع پرسشنامه ها نسبت به کسب رضایت آگاهانه، محرومگی پژوهش و آماده سازی دانش آموزان از لحظه روانی اطمینان حاصل شد. آموزش حضوری بدین صورت بود که دانش آموزانی که به صورت محدود جهت پیشگیری از ابتلاء به کرونا و با رعایت فاصله اجتماعی به مدارس مراجعه می کردند به صورت حضوری مورد آموزش قرار گرفتند و در مورد آموزش مجازی نیز دانش آموزانی که در مدارس حضور پیدا نکرده بودند و تمامی دروس را به صورت مجازی، دریافت کرده بودند همچنین پرسشنامه ها

^{۳۰}: academic performance

^{۳۱}: delinquency

^{۳۲}: drug abuse

^{۳۳}: mental problems

^{۳۴}: depression

^{۳۵}: Moffitt.

^{۳۶}: García-Sancho, Salguero & Fernández-Berrocal.

^{۳۷}: Crawford, Butler-Henderson, Rudolph & Glowatz.

را نیز به صورت آنلاین پر کردند. نتایج به دست آمده پس از گردآوری پرسشنامه با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.
ابزارها:

-پرسش نامه نظم جویی شناختی هیجان

پرسش نامه نظم جویی شناختی هیجان گارنفسکی و کرایج (۲۰۰۶)، شامل ۱۸ ماده است و راهبردهای نظم جویی شناختی هیجان‌ها را در پاسخ به حوادث تهدیدکننده و تنש‌زای زندگی بر حسب نه زیر مقیاس خود سرزنشگری، دیگر سرزنشگری، تمرکز بر فکر / نشخوار گری، فاجعه نمایی، کم‌اهمیت شماری، تمرکز مجدد مثبت، ارزیابی مجدد مثبت، پذیرش، تمرکز مجدد بر برنامه‌ریزی می‌سنجد (گارنفسکی و کرایج، ۲۰۰۶).

هر سؤال بر اساس مقیاس لیکرت^{۱۳} از دامنه (۱ = هرگز تا ۵ = همیشه)، تنظیم شده است. حداقل و حداکثر نمره در هر زیرمقیاس به ترتیب ۲ و ۱۰ خواهد بود و نمره بالاتر نشان‌دهنده استفاده بیشتر فرد از آن راهبرد شناختی است. گارنفسکی و همکاران (۲۰۰۲)، اعتبار^{۱۴} پرسش نامه را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب برابر ۰/۹۱ و ۰/۸۷، و ۰/۹۳ گزارش دادند. در ایران روایی^{۱۵} پرسش نامه از طریق همبستگی نمره کل با نمرات خرد مقیاس‌های آزمون بررسی شد که دامنه‌ای از ۰/۴۰ تا ۰/۶۸، با میانگین ۰/۵۶ را در بر می‌گرفت که همگی معنادار بودند. همچنین برای اعتبار پرسش نامه، روی نمونه‌ای از ۱۵ تا ۲۵ سال ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۲ گزارش شده و برای روایی پرسش نامه از طریق همبستگی راهبردهای منفی با نمرات افسردگی و اضطراب پرسشنامه سلامت عمومی،^{۱۶} به ترتیب ضرایب برابر با ۰/۳۵ و ۰/۳۷ به دست آمده است که همگی معنادار بودند (یوسفی، ۱۳۸۲). در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۷۹ به دست آمد.

-۲-پرسش نامه پرخاشگری باس و پری^{۱۷}

نسخه جدید پرسش نامه پرخاشگری که نسخه قبلی آن تحت عنوان پرسش نامه خصوصیت بود، توسط باس و پری (۱۹۹۲)، موردازنگری قرار گرفت. این پرسش نامه یک ابزار خود گزارشی است که شامل ۲۹ عبارت و چهار زیر مقیاس است، که عبارت است از پرخاشگری بدنی؛^{۱۸} پرخاشگری کلامی؛^{۱۹} خشم؛^{۲۰} خصوصیت^{۲۱}

آزمودنی‌ها به هر یک از عبارات در یک طیف ۵ درجه‌ای از: کاملاً شبیه من است (۵)، تا حدودی شبیه من است (۴)، نه شبیه من است نه شبیه من نیست (۳)، تا حدودی شبیه من نیست (۲)، تا بهشت شبیه من نیست (۱). دو عبارت ۹ و ۱۶ به صورت معکوس نمره گذاری می‌شوند. نمره کل برای پرخاشگری با مجموع نمرات زیر مقیاس‌ها شامل الف- پرخاشگری بدنی، عبارت (

^{۱۳}likert scale

^{۱۴}reliability

^{۱۵}validity

^{۱۶}General Health Questionnaire (GHQ)

^{۱۷}Buss and Perry

^{۱۸}physical aggression (PA)

^{۱۹}verbal aggression

^{۲۰}: anger (A)

^{۲۱}: hostility (H)

-۲-۵-۸-۱۱-۱۳-۱۶-۲۲-۲۵-۲۹)، ب- پرخاشگری کلامی، عبارت (۴-۶-۱۴-۲۷-۲۱)، ج- خشم، عبارت (۱-۹-۱۲-۱۸-۱۹-۲۳-۲۸) و خصومت، عبارت (۳-۷-۱۰-۱۵-۱۷-۲۰-۲۴-۲۶). نتایج تحلیل روان‌سنگی (باس و پری، ۱۹۹۲)، نشان داده است که این پرسشنامه از همسانی درونی بالایی (۰/۸۹)، برخوردار است. همچنین، همبستگی زیر مقیاس‌های این پرسشنامه با یکدیگر و با کل پرسشنامه، بین ۰/۴۵ تا ۰/۲۵ به دست آمد، که بیانگر روای مناسب ابزار است.

محمدی (۱۳۸۵) در تحقیقی ضریب اعتبار تصنیفی را برای کل پرسشنامه ۰/۷۳، ضرایب اعتبار به روش باز آزمایی برای زیرمقیاس‌ها بین ۰/۶۱ تا ۰/۷۴ و برای کل پرسشنامه ۰/۷۸ و ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۹ به دست آورد. همچنین برای بررسی روایی پرسشنامه از همبستگی بین این پرسشنامه با مقیاس آسیب روانی عمومی^۲ استفاده کرد که همبستگی بین این دو پرسشنامه ۰/۳۴ و معنادار بود. علاوه بر این همبستگی هر یک از عوامل با نمره کل پرسشنامه بین ۰/۸۱ تا ۰/۸۶ بود (محمدی، ۱۳۸۵). در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱۵ به دست آمد.

یافته‌ها

در این قسمت به بررسی تحلیل داده‌ها و فرضیه‌های تحقیق پرداخته می‌شود. قبل از آزمون فرضیه‌ها، نرمال بودن (توزیع طبیعی داشتن) متغیرهای مورد مطالعه با استفاده از آزمون کلموگروف- اسمیرنوف بررسی شد. برای بررسی فرض صفر مذکور، از آزمون تی گروههای مستقل استفاده شد. برای آزمون کلموگروف- اسمیرنوف (Leven) استفاده شد. نتایج آزمون لوین، یکسانی واریانس را در متغیرها مقیاس تأیید کرد. تجزیه و تحلیل داده‌ها از لحاظ جنسیت نشان داد که از تعداد ۱۳۰ نفر از افراد نمونه، تعداد ۸۰ نفر (۶۱/۵ درصد) پسر و تعداد ۵۰ نفر (۳۸/۵ درصد) دختر هستند.

تعداد ۱۶ نفر (۱۲/۳ درصد) ۱۶ ساله، تعداد ۴۲ نفر (۳۲/۳ درصد) ۱۷ ساله، تعداد ۲۱ نفر (۱۶/۲ درصد) ۱۸ ساله، تعداد ۱۳ نفر (۱۰ درصد) ۱۹ ساله و تعداد ۳۸ نفر (۲۹/۲ درصد) ۲۰ ساله هستند. همچنین در خصوص پایه تحصیلی از تعداد ۱۳۰ نفر از افراد نمونه، تعداد ۱۵ نفر (۱۱/۵ درصد) در پایه اول دبیرستان، تعداد ۲۷ نفر (۲۰/۸ درصد) در پایه دوم دبیرستان، تعداد ۳۷ نفر (۲۸/۵ درصد) در پایه سوم دبیرستان و تعداد ۵۱ نفر (۳۹/۲ درصد) در پایه چهارم دبیرستان مشغول تحصیل هستند.

جدول آماره‌های توصیفی، درصد میانگین و انحراف معیار برای متغیرها بررسی شد.

جدول شماره ۱: آماره‌های توصیفی نمره متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
نظم جویی سازگار شناختی	۳۰/۶۳	۷/۲۸۸	-۰/۱۳۶	۰/۲۸۷
هیجان	۸۸/۶۲	۱۸/۱۰۴	-۰/۵۳۵	۰/۲۲۳
پرخاشگری				

همچنین فرض نرمال بودن متغیرها با استفاده از آزمون کلموگروف اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت که نتایج همان‌طور که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌کنید نشان می‌دهد که معنی‌داری متغیرهای تحقیق از سطح معنی‌داری $\alpha=0/05$ بالاتر است، لذا

در این سطح فرض H_0 یعنی نرمال بودن داده‌ها رد نمی‌شود، بنابراین می‌توان گفت که متغیرهای تحقیق دارای توزیع نرمال هستند و می‌توان جهت آزمون فرضیه‌ها از آزمون تی مستقل استفاده کرد.

^۲. General psychopathology Scale (GPS)

جدول ۲: آزمون کلموگرف اسمیرنوف برای بررسی فرض نرمال بودن متغیرها

آماره کلموگرف اسمیرنوف	نظم جویی سازگار شناختی هیجان	پرخاشگری
۰/۵۸۵	۰/۶۷۴	
معنی داری	۰/۷۵۴	۰/۸۸۴
تعداد	۶۰	۶۰
فرض نرمال	فرض نرمال برقرار است	فرض نرمال برقرار است

فرضیه اول - بین نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری تفاوت وجود دارد.

H_0 : بین نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری تفاوت وجود ندارد.

H_1 : بین نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری تفاوت وجود دارد.

جدول شماره ۳: مقایسه میانگین نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش غیرحضوری و حضوری

متغیر آماری	شاخص های
اموزش	نظم جویی
حضوری	سازگار شناختی
آموزش	هیجان
غیرحضوری	

بنابراین مقایسه میانگین نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش غیرحضوری و حضوری نشان داد که چون مقدار p (معنی داری) برابر $0/001$ و کوچکتر از سطح معنی داری $\alpha = 0/05$ است؛ لذا در این سطح فرض صفر رد می شود. درنتیجه می توان گفت میانگین نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش غیرحضوری و حضوری یکسان نیست؛ یعنی نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش غیرحضوری و حضوری باهم تفاوت

معنی داری دارد. می توان گفت نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش حضوری بیشتر از آموزش غیرحضوری می باشد (جدول ۳).

فرضیه دوم- بین پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری تفاوت وجود دارد.

H_0 : بین پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری تفاوت وجود ندارد.

H_1 : بین پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری تفاوت وجود دارد.

جدول شماره ۴: مقایسه میانگین پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری

متغیر شاخص های آماری	آموزش	حضوری	آموزش	غیرحضور	آزمون لوین		T	سطح معناداری	
					آزمون	آزمون	F	آزمون	آزمون
پرخاشگری	65	43	52	53	-5/24	-20/37	0/437	0/612	0/001
حضوری	78								
آموزش	65	53	14/53	98/8					
غیرحضور									

بنابراین مقایسه میانگین پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش غیرحضوری و حضوری نشان داد که چون مقدار p (معنی داری) برابر $0/001$ و کوچک تر از سطح معنی داری $\alpha = 0/05$ است؛ لذا در این سطح فرض صفر رد می شود. درنتیجه می توان گفت میانگین پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش غیرحضوری و حضوری یکسان نیست؛ یعنی پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش غیرحضوری و حضوری باهم تفاوت معنی داری دارد. می توان گفت پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش غیرحضوری بیشتر از آموزش حضوری است (جدول شماره ۴).

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف مقایسه نظم جویی شناختی هیجان و پرخاشگری در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری انجام شده است. در این قسمت به بحث و نتیجه گیری درباره نتایج به دست آمده از این پژوهش پرداخته می شود. بدین منظور در ابتدا هر یک از نتایج پژوهش مطرح شده است؛ سپس با توجه به شواهد پژوهشی، نتایج فرضیه ها و دلایل احتمالی تائید یا رد آن ها مورد بحث قرار خواهد گرفت.

فرضیه اول: بین نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری تفاوت وجود دارد.

همان طور که در جدول شماره ۳ نشان داده شد میانگین نظم جویی ناسازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش مجازی و حضوری یکسان نیست؛ یعنی می توان گفت نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانش آموزان با آموزش مجازی کم تر و در دانش آموزان با آموزش حضوری درصد آن بیش تر بود.

تاکنون پژوهشی به مقایسه نظم جویی شناختی هیجان در بین دانشآموزان با روش آموزشی مجازی و حضوری نپرداخته است، لذا امکان مقایسه بین نتایج وجود ندارد. اما مشابه پژوهش حاضر با پژوهش فرناندزکراز و همکاران در سال (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی نظم جویی شناختی هیجان جوانان در یک وضعیت قرنطینگی به دلیل همه‌گیری کووید-۱۹ پرداختند. نتایج نشان داد که راهبردهای نظم جویی شناختی بیشتر استفاده شده توسط دانشآموزان موربدبررسی، درحالی که درک مثبتی از وضعیت زندگی و یادگیری جدید خود داشته باشند، به آن‌ها امکان مقابله سازگارانه و عملکردی با حادث ناشی از همه‌گیری، مانند انزوای اجباری و تعطیلی مدارس را می‌دهد.

ممکن است چنین شرایط استرس‌زاوی منجر به رفتارهایی مانند اجتناب از جستجوی اطلاعات یا ایجاد یک سبک زندگی منفعل شود (لائو^۳ و همکاران، ۲۰۰۵؛ لائو و همکاران، ۲۰۰۳). می‌توان گفت در آموزش حضوری به دلیل اینکه دانشآموزان در تعامل بیشتری با یکدیگر هستند، احتمالاً مهارت‌های مدیریت و نظم جویی هیجان مؤثر و کارآمد بالاتری دارند. همچنین با توجه به وضعیت عدم فعالیت، کم تحرکی و عدم بازی دانشآموز فرصتی برای تخلیه هیجانات نداشته در نتیجه می‌توان گفت که نظم جویی هیجان در بین این افراد پایین است (آرنولد^۴ و همکاران؛ ۲۰۱۱).

فرضیه دوم: بین پرخاشگری در دانشآموزان با آموزش مجازی و حضوری تفاوت وجود دارد.

همان طور که در جدول شماره ۴ مشاهده شد میانگین پرخاشگری در دانشآموزان با آموزش غیرحضوری و حضوری یکسان نیست؛ یعنی پرخاشگری در دانشآموزان با آموزش غیرحضوری و حضوری باهم تفاوت معنی‌داری دارد. می‌توان گفت پرخاشگری در دانشآموزان با اموزش غیرحضوری بیشتر از آموزش حضوری بود. این یافته با نتایج پژوهش‌های مکنزنی (۲۰۱۲) و هایدر و آل-سلمان (۲۰۲۰) مشابه است. در تبیین نتایج حاصل شده می‌توان گفت آموزش غیرحضوری مستلزم استفاده از فضای مجازی است که این خود می‌تواند اعتیاد به فضای مجازی ایجاد نماید. امروزه به دلیل شرایط همه‌گیری کرونایروس آموزش‌ها بیشتر غیرحضوری و آنلاین شده است. استفاده از اینترنت و فضای مجازی در میان همه گروه‌های اجتماعی از جذابیت خاصی برخوردار است که این امر بر سلامت روانی و جسمانی فرآگیران تأثیر می‌گذارد و پیامدها و آثار نامطلوبی را نیز به همراه می‌آورد؛ زیرا فضای مجازی نیز مانند هر فناوری دیگری همراه با فواید بسیاری که در راستای پیشرفت جوامع دارد، پیامدها و آثار نامطلوبی را نیز به بار می‌آورد و هر فردی ممکن است در معرض انواعی از آسیب‌های ناشی از فضای مجازی قرار گیرد و مرتکب اعمال انحرافی شود. در عین حال شبکه‌های اجتماعی یکی از عرصه‌های اینترنتی هستند که کاربران بی‌شمار آن‌ها به صورت خودجوش اقدام به آموزش و انتقال دانسته‌های تخصصی و عمومی خویش به دیگران می‌کنند (دوست محمدی و خجسته، ۲۰۱۹). مسائل فنی و پولی، عدم تعامل رودررو با مر悲ی، زمان پاسخگویی و عدم وجود معاشرت سنتی در کلاس از جمله مشکلات آموزش مجازی در شرایط همه‌گیری کووید-۱۹ است (ادنان و انوار؛ ۲۰۲۰^۵). استفاده از تلفن همراه، تبلت یا لپ‌تاپ در یادگیری الکترونیکی می‌تواند موجب کاهش تمکن و پرت شدن حواس شود (هایدر و آل-سلمان، ۲۰۲۰). از طرفی، نتایج پژوهش موریسون و گوری^۶ (۲۰۱۰) کیامرثی و آریاپوران (۱۳۹۴) نشان داد یکی از عوارض استفاده مداوم از فضای مجازی اعتیاد به اینترنت است که باعث افزایش میزان پرخاشگری و اضطراب در افراد شده است. درواقع، استفاده مهارشده از فضای مجازی ممکن است برخی پریشانی‌های روان‌شناختی را افزایش دهد که پژوهش حاضر نیز این یافته را تأیید می‌کند؛ هرچه میزان استفاده از دنیای مجازی افراطی‌تر می‌شود امکان دارد اضطراب ناشی از بیماری کرونا نیز افزایش یابد.

^۳Lau

^۴Arnold

^۵Adnan & Anwar

^۶Morrison & Gore

می‌توان بیان نمود دانشآموزان در مدرسه به دلیل تجربه روابط بین فردی بسیاری از مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی را فرامی‌گیرند و می‌توانند احساسات خود را کنترل و مدیریت کنند. با توجه به فضا و محیط مدرسه که در آن دانشآموزان به اعمالی مانند بازی، جابجایی و حرکت، کار و مشارکت در گروه و تمرین‌های تعاملی می‌پردازند. همچنین به ورزش و سرگرمی‌ها مختلف دیگر می‌پردازند لذا این عوامل می‌تواند بازدارنده پرخاشگری باشد(پراتیوی و همکاران، ۲۰۲۰). ولی آموزش غیرحضوری و استفاده از فضای مجازی به عنوان روش آموزشی در شرایط قرنطینگی به دلیل اینکه روشی جدید و مستلزم یک محیط تکراری و فاقد نشاط برای دانشآموزان است می‌تواند موجب تنفس گردد. از طرفی، به دلیل کاهش روابطی که مدرسه بین دانشآموزان وجود داشت، دانشآموزان منزوی می‌شوند که این باعث بدتر شدن روابط اجتماعی و خانوادگی می‌شود. همچنین، به دلیل کاهش فعالیت جسمانی و تحرک کم در روش غیرحضوری دانشآموزان مستعد پرخاشگری بالاتری هستند.

نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که راهبردهای شناختی هیجانی مؤثر دانشآموزان که در ک مثبتی از وضعیت زندگی و یادگیری خود داشته باشند به آن‌ها امکان مقابله مؤثر و عملکردی با حوادث ناشی از همه‌گیری مانند انزواهی اجباری و تعطیلی مدارس را می‌دهد، درنتیجه نظم جویی سازگار شناختی هیجان در دانشآموزان با آموزش حضوری بیشتر است. همچنین هرچه میزان استفاده از دنیای مجازی زیاد باشد امکان اضطراب افزایش می‌یابد و استفاده از فضای مجازی برای آموزش باعث تنفس در بچه‌ها شده است. پس کاهش فعالیت جسمانی و تحرک کم در روش غیرحضوری دانشآموزان مستعد پرخاشگری بالاتری هستند. بنابراین یافته‌های این پژوهش می‌تواند به معلمان کمک کند تا با شناخت بهتری نسبت به وضعیت آموزش مجازی و با استفاده از تمرین‌های عملی برای کیفیت بهتر تدریس گام ببردارند. همچنین یافته‌های این پژوهش به درمانگران و مشاوران در زمینه شناخت بهتر دانشآموزان با توجه به وضعیت آموزش مجازی و چگونگی نظم جویی هیجان کمک کند و با استفاده از تنظیم هیجان به کاهش مشکلات دانشآموزان بپردازند هر پژوهشی محدودیت‌های خاص خود را دارد که محدودیت پژوهش زیر می‌توان به حالت عاطفی افراد نمونه در پاسخگویی به سوالات و در آخر با توجه به تجربیات پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های مشابه در جامعه وسیع‌تر و با حجم نمونه بیشتری انجام گیرد، در پژوهش‌های آزمایشی و همبستگی در ارتباط با متغیرهای این موضوع تحقیق و بررسی بیشتری صورت گیرد، به بررسی تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی بر روی پرخاشگری و نظم جویی هیجان پرداخته شود و در آخر پیشنهاد می‌شود با برگزاری کارگاه‌های آموزشی به آموزش مؤلفه‌های تنظیم هیجان و مدیریت خشم برای این افراد پرداخته شود.

منابع

- ۱- کیامرثی، آذر، آریاپوران، سعید. (۱۳۹۴). شیوع اعتیاد به اینترنت و رابطه‌ی آن با تعلل‌ورزی و پرخاشگری در دانشآموزان. *روان‌شناسی مدرسه*.
- ۲- مهدیه دوست محمدی، مهدیه؛ سعیده خجسته، سعید(۱۳۹۷). بررسی رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با اعتماد به نفس و سلامت روان اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز کرمان. *فرهنگ در دانشگاه اسلامی سال هشتم تابستان ۱۳۹۷* شماره ۲.

- ۳- یوسفی، فریده (۱۳۸۲). الگوی علی هوش عاطفی، رشد شناختی، راهبردهای شناختی تنظیم هیجان، و سلامت عمومی. رساله منشور نشده دکترای روان شناسی تربیتی . دانشگاه شیراز.
- ۴- محمدی، نورالله (۱۳۸۵). بررسی مقدماتی شاخص های روان سنجی پرسشنامه پرخاشگری باس - پری. علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، ۲۵(۴) (پیاپی ۴۹) (ویژه نامه علوم تربیتی).
- ۵- فرزاد پرهوده ، فریاد پرهوده، (۱۴۰۰). آموزش جهانی در دوران COVID-۱۹، پیامدها و سیاست ها، نشریه پیشرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۳۵(۴)، ۱۰۱-۸۳.
- ۶- دلاور، علی(۱۳۸۷). روش تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی. تهران. نشر ویرایش.
- 6- Yusuf, H. Syamsu. (2011). Developmental Psychology of Children & Adolescents. Bandung. Rosdakarya youth.
- 7- Cucinotta, D., & Vanelli, M. (2020). WHO declares COVID-19 a pandemic. *Acta Bio-Medica: Atenei Parmensis*, 91(1), 157-160
- 8- Fiorillo, A., & Gorwood, P. (2020). The consequences of the COVID-19 pandemic on mental health and implications for clinical practice. *European Psychiatry*, 63(1).
- 9- Holmes, E. A., O'Connor, R. C., Perry, V. H., Tracey, I., Wessely, S., Arseneault, L., ... & Bullmore, E. (2020). Multidisciplinary research priorities for the COVID-19 pandemic: a call for action for mental health science. *The Lancet Psychiatry*.
- 10- Pratiwi, E. A., Ananda, L., Rispaati, B. H., & Safitri, R. P. (2020). Relationship of Gadget Use With Sleep Quality in Pandemy Covid-19 In School Age Children in State Elementary School Goa Jereweh District West Sumbawa. *STRADA Jurnal Ilmiah Kesehatan*, 9(2), 1680-1686.
- 11- Haider, A. S., & Al-Salman, S. (2020). *Dataset of Jordanian University Students' Psychological Health Impacted by Using E-learning Tools during COVID-19. Data in Brief*, 106104. doi:10.1016/j.dib.2020.106104
- 12- Adhikari, S. P., Meng, S., Wu, Y. J., Mao, Y. P., Ye, R. X., Wang, Q. Z., ... & Zhou, H. (2020). Epidemiology, causes, clinical manifestation and diagnosis, prevention and control of coronavirus disease (COVID-19) during the early outbreak period: a scoping review. *Infectious diseases of poverty*, 9(1), 1-12.
- 13- Sahu, P.: Closure of universities due to Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): impact on education and mental health of students and academic staff. *Cureus* (2020)
- 14- Azzi-Huck, K., & Shmis, T. (2020). Managing the impact of COVID-19 on education systems around the world: How countries are preparing, coping, and planning for recovery. *World Bank Blogs*, 18.
- 15- Shahzad, A., Chin, H.K., Altaf, M., Bajwa, F.A. (2020a). Malaysian SMEs performance and the use of e-commerce: A multi-group analysis of click-and-mortar and pureplay E-retailers. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences (PJCSS)* 14(1), 1-33 .
- 16- Shahzad, A., Hassan, R., Abdullah, N.I., Hussain, A., Fareed, M. (2020b). COVID-19 impact on e-commerce usage: An empirical evidence from Malaysian healthcare industry. *Humanities & Social Sciences Reviews* 8(3), 599–609.

- 17- Adams, D., Sumintono, B., Mohamed, A., & Mohamad Noor, N. S. (2018). E-learning readiness among students of diverse backgrounds in a leading Malaysian higher education institution. *Malaysian Journal of Learning and Instruction (MJLI)*, 15(2), 227-256.
- 18- Chopra, G., Madan, P., Jaisingh, P., & Bhaskar, P. (2019). Effectiveness of e-learning portal from students' perspective. *Interactive Technology and Smart Education*.
- 19- Yengin, I., Karahoca, A., & Karahoca, D. (2011). E-learning success model for instructors' satisfactions in perspective of interaction and usability outcomes. *Procedia Computer Science*, 3, 1396-1403.
- 20- Chen, H.J. (2010). Linking employees' E-learning system use to their overall job outcomes: An empirical study based on the IS success model. *Comput. Educ.* 55(4), 1628–1639.
- 21- Gros, B., García-Peña, F.J.(2016): Future trends in the design strategies and technological affordances of E-learning. *Learning, Design, and Technology: An International Compendium of Theory, Research, Practice, and Policy*.
- 22- Hong, J.-C., Tai, K.-H., Hwang, M.-Y., Kuo, Y.-C., Chen, J.-S. (2017): Internet cognitive failure relevant to users' satisfaction with content and interface design to reflect continuance intention to use a government E-learning system. *Computers in Human Behavior* 66, 353–362.
- 23- Aljawarneh, S. A. (2020). Reviewing and exploring innovative ubiquitous learning tools in higher education. *Journal of computing in higher education*, 32(1), 57-73.
- 24- Gupta, S.B., Gupta, M. (2020).: Technology and E-learning in higher education. *Technology* 29(4), 1320–1325
- 25- Carr S. (2000). As distance education comes of age, the challenge is keeping the students. *Chronicle of higher education*, 46(23), 39-41.
- 26- Maltby JR, & Whittle J. (2000). Learning programming online: Student perceptions and performance. In Proceedings of the ASCILITE 2000 Conference
- 27- Shea, P., and Bidjerano, T. (2019). Effects of online course load on degree completion, transfer, and dropout among community college students of the state university of New York. *Online Learn.* 23:1364. doi: 10.24059/olj.v23i4. 1364
- 28- Cruz, M. F., Rodríguez, J. Á., Ruiz, I. Á., López, M. C., de Barros Camargo, C., Rosas, F. D., ... & Simón, E. J. L. (2020). Evaluation of the Emotional and Cognitive Regulation of young people in a lockdown situation due to the Covid-19 pandemic. *Frontiers in Psychology*, 11.
- 29- Stikkelbroek, Y., Bodden, D. H., Kleinjan, M., Reijnders, M., & van Baar, A. L. (2016). Adolescent depression and negative life events, the mediating role of cognitive emotion regulation. *PloS one*, 11(8), e0161062.
- 30- Fernández, C. M. (2015). Formación y Desarrollo de Profesionales de la Educación: Un Enfoque Profundo. Blue Mounds, WI: Deep University Press

- 31- De Rider, T .D., De Boer, B. J., Baker, A. B., & Van Hooft, A. J. (2011). Not doing bad things is not equivalent to doing the right things: distinguishing between inhibitory self control. *Personality and Individual Differences*, 50, 1006-1011.
- 32- Garnefski, N., Koopman, H., Kraaij, V. & Cate, R. T. (2009). Brief report: cognitive emotion regulation strategies and psychological adjustment in adolescents with a chronic disease. *Adolescence*, 32 (2), 449-454.
- 33- García-Sancho E, Salguero JM, Fernández-Berrocal P. (2016). Angry rumination as a mediator of the relationship between ability emotional intelligence and various types of aggression. *Personality and Individual Differences*, 89: 143–7.
- 34- Moffitt, T. E. (2006). Life-course-persistent versus adolescence-limited antisocial behavior.
- 35- García-Sancho, E., Salguero, J.M., & Fernández-Berrocal, P. (2014). Relationship between emotional intelligence and aggression: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior* 19, 584–591.
- 36- Crawford, J., Butler-Henderson, K., Rudolph, J., Malkawi, B., Glowatz, M., Burton, R., ... & Lam, S. (2020). COVID-19: 20 countries' higher education intra-period digital pedagogy responses. *Journal of Applied Learning & Teaching*, 3(1), 1-20.
- 37- Garnefski, N., Kraaij, V. (2006). Relationships between cognitive emotion regulation strategies and depressive symptoms: A comparative study of five specific samples. *Personality and Individual Differences* Volume 40, Issue 8, June 2006, Pages 1659-1669.
- 38- Garnefski, N., Kraaij, V., & Spinhoven, P. (2002). Manual for the use of the cognitive emotion regulation questionnaire. Netherlands.
- 39- Lau J, Yang X, Tsui H, Kim J. (2003). Monitoring community responses to the SARS epidemic in Hong Kong: from day 10 to day 62. *Journal of Epidemiology & Community Health*. 57(11):864-70.
- 40- Lau, J.T, Yang X, Tsui H, Kim JH. (2005). Impacts of SARS on health-seeking behaviors in general population in Hong Kong. *Preventive medicine*. 41(2):454-62.
- 41- McKenzie, K. (2012). *A comparison of the effectiveness of a game informed online learning activity and face to face teaching in increasing knowledge about managing aggression in health settings*. *Advances in Health Sciences Education*, 18(5), 917–927.
- 42- Adnan, M., & Anwar, K. (2020). Online Learning amid the COVID-19 Pandemic: Students' Perspectives. *Online Submission*, 2(1), 45-51.
- 43- Morrison, C. M., & Gore, H. (2010). The relationship between excessive Internet use and depression: a questionnaire-based study of 1,319 young people and adults. *Psychopathology*, 43(2), 121-126.
- 44- Hasani, J. (2010). The psychometric properties of the cognitive emotion regulation questionnaire (CERQ). *Journal of clinical psychology*, 2(3), 73-84.